

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.08.2015, sp. zn. 33 Cdo 384/2015, ECLI:CZ:NS:2015:33.CDO.384.2015.1

Číslo: 41/2016

Právní věta: Ustanovení § 34 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) nezakládá bez dalšího místní příslušnost soudu k projednání věci. Soud, který k návrhu některé ze stran pokračuje po právní moci rozsudku o zrušení rozhodčího nálezu z důvodů vymezených v § 31 písm. a), b), g) nebo h) uvedeného zákona v jednání ve věci samé, je povinen zkoumat, zda jsou splněny podmínky řízení, za nichž může rozhodnout ve věci samé (§ 103 a násl. o. s. ř.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.08.2015

Spisová značka: 33 Cdo 384/2015

Číslo rozhodnutí: 41

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Příslušnost soudu místní, Rozhodčí řízení

Předpisy: § 34 odst. 1 předpisu č. 216/1994Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalované změnil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. dubna 2014, sp. zn. 13 Co 167/2014, tak, že místně příslušným soudem pro projednání a rozhodnutí věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 28 C 359/2013 je Městský soud v Brně.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 31. 7. 2013 zrušil rozhodčí nález vydaný rozhodcem JUDr. J. N. dne 30. 10. 2011.
2. Žalobkyně navrhla, aby v řízení bylo pokračováno podle ustanovení § 34 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZRŘ“), u Obvodního soudu pro Prahu 2 jakožto soudu, který zrušil rozhodčí nález z důvodů uvedených v § 31 písm. b) ZRŘ. Žalovaná s takto navrženým postupem nesouhlasila a vznesla námitku místní nepřislušnosti Obvodního soudu pro Prahu 2 věc projednat a rozhodnout.
3. Obvodní soud pro Prahu 2 usnesením ze dne 13. 2. 2014 námitku místní nepřislušnosti zamítl.

4. Městský soud v Praze usnesením ze dne 22. 4. 2014 usnesení soudu prvního stupně potvrdil.

5. Soudy obou stupňů shodně dovodily, že byl-li předmětný rozhodčí nález vydán v rozhodčím řízení vedeném u Společnosti pro rozhodčí řízení, a. s., se sídlem v P. tj. v obvodu Obvodního soudu pro Prahu 2, který jej rozsudkem ze dne 31. 7. 2013 k návrhu jedné ze stran zrušil z důvodu uvedeného v § 31 písm. b) ZRŘ, je tento soud místně příslušným k pokračování jednání o věci samé podle § 34 odst. 1 ZRŘ. Odvolací soud doplnil, že ustanovení § 34 odst. 1 ZRŘ představuje speciální právní úpravu místní příslušnosti jinak upravené v § 85 zákona č. 99/1933 Sb., o. s. ř., která se vztahuje pouze na zákonem vymezené případy a jejímž účelem je hospodárnost a rychlost řízení, neboť věc projedná a rozhodne soud, který je s ní již obeznámen.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti usnesení odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost dovozuje z toho, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Odvolacímu soudu vytyká, že nesprávně vyložil ustanovení § 34 odst. 1 a § 43 ZRŘ, konkrétně chybně posoudil místní příslušnost soudu k projednání a rozhodnutí věci po zrušení rozhodčího nálezu pro (absolutní) neplatnost rozhodčí doložky. Prosazuje názor, že stejně tak, jako neplatná rozhodčí doložka nemůže založit pravomoc rozhodce, nemůže založit ani místní příslušnost soudu rozhodnout věc v režimu zákona o rozhodčím řízení (§ 43 a § 34 odst. 1 ZRŘ); v takovém případě totiž nastupuje určení místní příslušnosti podle obecného ustanovení § 85 o. s. ř. Upozorňuje, že Obvodní soud pro Prahu 2 by nebyl místně příslušným k projednání dané věci ani v případě, že by neplatná byla pouze část rozhodčí doložky; s ohledem na čl. VI odst. 7 obchodních podmínek by v takovém případě byl věcně příslušným „soud v Českých Budějovicích“. Odkazujíc na nález Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. [I. ÚS 199/11](#), považuje postup odvolacího soudu za přehnaně formalistický; odvolací soud totiž měl vzít na zřetel okolnosti vzniku zákona o rozhodčím řízení a následný judikатурní vývoj v otázce neplatnosti rozhodčích doložek a rozhodčích nálezů, neboť původní právní úprava nepočítala se zneužitím rozhodčího řízení určeného k řešení sporů mezi podnikateli hromadným sjednáváním (mnohdy absolutně neplatných) rozhodčích doložek ve formulářových smlouvách o spotřebitelském úvěru. Žalovaná navrhla, aby dovolací soud změnil usnesení odvolacího soudu tak, že místně příslušným soudem je Městský soud v Brně.

III.

Přípustnost dovolání

7. Dovolání bylo podáno včas k tomu oprávněnou osobou (žalovanou) při splnění podmínek uvedených v § 241 odst. 1, 4 a § 241a odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (srov. čl. II. bod 2. zákona č. 293/2013 Sb., dále jen „o. s. ř.“), a je přípustné podle § 237 o. s. ř., protože napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

IV.

Důvodnost dovolání

8. Prostřednictvím jediného způsobilého dovolacího důvodu podle § 241a odst. 1 o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, žalovaná zpochybnila závěr odvolacího soudu, že v řízení navazujícím k návrhu některé ze stran na řízení o zrušení rozhodčího nálezu je podle § 43 a § 34 odst. 1 ZRŘ k projednání a rozhodnutí věci bez dalšího příslušný soud, který rozhodoval o zrušení rozhodčího nálezu. Tato námitka předpokládá obecně vyložit ustanovení § 34 odst. 1 věty první ZRŘ z hlediska jeho obsahu, resp. významu.

9. Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

10. Podle § 34 odst. 1, věty první ZRŘ, zruší-li soud rozhodčí nález z důvodů uvedených v § 31 písm. a), b), g) nebo h), pokračuje k návrhu některé ze stran po právní moci rozsudku v jednání ve věci samé a tuto věc rozhodne.

11. Nelze přisvědčit názoru žalované, že místní příslušnost soudu k projednání a rozhodnutí věci poté, kdy byl rozhodčí nález soudem zrušen z důvodu (absolutní) neplatnosti rozhodčí doložky, se posuzuje podle ustanovení občanského soudního řádu upravujících místní příslušnosti (§ 84 a násl. o. s. ř.) a v ostatních případech se určuje podle § 34 odst. 1 ZRŘ.

12. Ustanovení § 34 ZRŘ upravuje další postup v případě, že soud vyhoví návrhu na zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 ZRŘ. Tento další postup (podle odst. 1 nebo odst. 2) je závislý na důvodech, pro které byl rozhodčí nález zrušen. V případě § 34 odst. 1 ZRŘ soud projedná a ve věci samé rozhodne spor dříve meritorně projednaný před rozhodci pouze k návrhu některé ze stran (slovy zákona „pokračuje v jednání ve věci samé a tuto věc rozhodne“).

13. Označení, že soud k návrhu některé ze stran „pokračuje“ v jednání ve věci samé, neznamená, že by bylo pokračováno v řízení zahájeném před rozhodcem, nýbrž dochází ke kombinaci dvou odlišných typů řízení; na soukromoprávní řízení vedené před rozhodcem navazuje veřejnoprávní řízení podle občanského soudního řádu, které má charakter samostatného -- na předchozím rozhodčím řízení nezávislého -- řízení. Návrh na „zahájení“ (dle zákona „pokračování“) takového řízení je třeba koncipovat analogicky jako běžný návrh na zahájení řízení (§ 79 odst. 1 o. s. ř.), formálně však dochází k pokračování v řízení o zrušení rozhodčího nálezu. Proto je návrh na „pokračování“ v jednání ve věci samé podáván u soudu, který rozhodoval o zrušení rozhodčího nálezu; u tohoto soudu se totiž nachází dosavadní spisový materiál a tento soud má -- logicky vzato -- minimálně rámcové informace o projednávané věci z předchozího řízení o zrušení rozhodčího nálezu (srovnej BĚLOHLÁVEK A. J., Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, c2012, s. 1185 --1187).

14. Ustanovení § 34 odst. 1 ZRŘ sice svěřuje návrh na projednání věci do rukou soudu, který rozhodoval o zrušení rozhodčího nálezu, to však neznamená, že by právě tento soud měl ve věci bez dalšího meritorně rozhodnout. Nelze akceptovat názor konstruovaný žalovanou, že by soud rozhodoval v jakémsi režimu zákona o rozhodčím řízení; soudy již od podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu rozhodují v rámci standardního občanskoprávního řízení podle zásad a podmínek civilního řízení zakotvených v občanském soudním řádu. Zákon o rozhodčím řízení sice určuje, ve kterých záležitostech souvisejících s rozhodčím řízením rozhodují obecné soudy, a nutně musí obsahovat ustanovení, která budují přemostění mezi soukromoprávním řízením před rozhodci a veřejnoprávním řízením před obecným soudem, avšak v žádném případě nestanoví podmínky řízení před obecnými soudy (v daném případě místní, popř. věcnou příslušnost).

15. Komentářová literatura k zákonu o rozhodčím řízení shodně uvádí, že po zahájení projednávání věci samé na základě návrhu některé ze stran je soud „přirozeně povinen“ zkoumat, zda jsou splněny podmínky řízení, za nichž může rozhodnout ve věci samé (§ 103 a násl. o. s. ř.; srovnej BĚLOHLÁVEK A. J., Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, c2012, s. 1188; a shodně Lisse Luděk, Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem, Praha: Linde, a. s., 2012, s. 630-631). Jinak řečeno i soud, který po zrušení rozhodčího nálezu z důvodů uvedených v § 31 písm. b) ZRŘ rozhoduje k návrhu některé ze stran ve věci samé, je povinen posuzovat svou příslušnost ex officio podle obecných pravidel příslušnosti, a v případě negativního závěru o své příslušnosti věc postoupit (v daném případě místně) příslušnému

soudu postupem podle § 105 o. s. ř.

16. Z uvedeného je zřejmé, že odvolací soud při výkladu § 34 odst. 1 ZRŘ pochybil, určil-li místní příslušnost výhradně na základě tohoto ustanovení bez přihlídnutí k obecným ustanovením občanského soudního řádu (§ 84 až 89a o. s. ř.).

17. Protože odvolací soud pochybil při aplikaci ustanovení § 34 odst. 1 ZRŘ, je dovolání proti jeho rozhodnutí důvodné a na základě dosavadních výsledků řízení je možné o věci rozhodnout, Nejvyšší soud podle § 243d písm. b) o. s. ř. změnil usnesení odvolacího soudu tak, že místně příslušným soudem pro projednání a rozhodnutí věci určil Městský soud v Brně.

18. Vzhledem k tomu, že tímto rozhodnutím se řízení ve věci nekončí, bude i o náhradě nákladů dovolacího řízení rozhodnuto v konečném rozhodnutí soudu prvního stupně, popřípadě soudu odvolacího.